

حاجی قادری کچی' هشتا لناوما ن... همت عوسمان

له هـمو وواته، کاته تهنگهژ يک دروست دهـ، که نهگري نهـو لهـدکره ببهـته هـي لهـکترازاني چينهـکاني کهـمـگا و بهـجرهـک هـريـک بکهـونه دکهـک و نهـو نهـم ناخوهـنهـتهـوه و نهـم گو لهـ نهـو اناگرتهـ... لهـم کاتهـنه و تهـزا و نهـمـژگاري نهـو کهـسانه دهنـوه گهـه و کهـ سهـردهـم که لهـم وپهـش، لهـ گهـي جـري نووسينهـکانيانـوه بهـيان جهـهـشتهـوين. نهـستا و لهـم حـاهـي ناـحهـي نهـمـه و تهـ و شيعرهـکاني (حاجي قادري کچی، پيرمهـرد، بهـکهـس، پهـشهـو، موفتي پهـنجوهـني... هتهـ) زهـرتري نهـوانـنه که دکهـي لهـناومانـه و ناگاداري ورد و درشتهـي وهـداوهـکـاني نهـمـنه، نهـوهـش هـيهـکهـي بهـ نهـوه دکهـگهـنهـتهـوه، کوردناس بوون و وهـچووهـونه مهـخي تاکی کورد، نهـوان زهـرباش کهـسايتهـي و مهـاهـي کوردیان نهـزمونکـردبوو! نهـو بهـرباس خستهـنهـش بهـ نهـوهـيه بيري نهـمه بهـنهـوه، که دووهـبهـرهـکي و حساب بهـ يک نهـکرد، هـوهـني نهـاوه و خهـکردني دهـي بهـگانه و نهـغيارهـ... بهـام کاته بهـوه دزانهـن که هـمو هـتهـکمان لهـدهـستچوه و نهـتر دهـرگا و گهـهـکه بهـ گهـهـانهـوه نهـماوه! نهـوهـي نهـمه دهـمانـوهـته لهـ چنهـند سهـنهـيه که شهـنوکهـوي شيعره نهـمـژگاريهـکاني بکهـينه؛ (حاجي قادري کهـيي) يهـ... نهـو لهـ هـره کهـس زياتر نهـزموني لهـ تهـک نادادهـي و دووره وهـاتهـي و بهـ کهـسي و نهـبووني و برسيهـتهـي و گشت چـرمـسهـريهـکاني نهـمـژگار هـبوو، هـمو نهـمانه کردبوويان بهـ مامـسته و دهـروونهـسهـکي بليمـته، هـره لايهـکي ژيان بهـره، نهـوه قسهـي لهـسهـره هـبووه. نهـو دهـرهـراوي دهـستهـي (شهـخ نهـبي) و شهـخ نهـبيهـکاني دهـکهـبوو، نهـخر تهـنه لهـبهـرهـتهـوهـي نهـوهـي نهـدهـوت که نهـوان دهـيان ويسته بهـه، هـرهـجي مهـلا و شهـخ و نهـاگـانه نهـوه سهـردهـم، مودميني عهـقهـيهـتهـکهـي پاتهـکهـرانه و بهـ بنـدهـما بوون، لهـ وهـانگهـي نهـوه سهـردهـم خوهـندنـوهـي بهـ سهـردهـمي دواي خهـشي دهـکرد و گهـي زگاري دادهـنا، بهـهـته تهـواو نهـوه دهـرهـچوه که نهـوه و تهـ...

”ههـتا وهـک نهـگري بن کابن لهـگهـه يک
نهـگهـره تهـفانهـه لهـشکرتان بهـ پهـشهـک“

نهـوه باش شارهـزاي مهـژووي نهـتهـوه کهـي بوو، دهـيزاني کورد لهـوهـتهـي هـيه، کهـشتهـي پهـلاني ناوهـخي و گهـي بنـهـي خهـيه، دهـيزاني گهـره مهـرانهـي ناوهـخ لهـگهـه، کورد دهـبهـته بهـ خاوهـني هـمو هـتهـکه، بهـام

کورد کوشتی دښتی څیښتی، بښی چن ل ابردوو نیتوانیو بگات
بهیچ، ل داها تووش حا ل و باشترا نا، چونک هړچ ند کورد
خاوی نی شاکری بجر ب ز بوو و و کانی تا ئ و پ ښی نر مییان
نواندوو ب رانبر دوزمن، بام ک تینیان گ یشته تی، و بام کی
د مکو تکر ی دوزمنیان داو ت و.

ل ه موو م ژووی کورد، سته یک نابینی نووسرا ب، کورد خاکی فان
و ساتی داگیرکرد، کچی ه میش خ ی ل ب رد م ل تکردن و
پارچ پارچ کړدنبوو، سرباری ئ م ش ئای ناشتی و پک و ژیانی
ه گرتوو، بام ه کاری ه موو ئ م ل ت ل ت بوون ش،
(ق واعید) ن بوو، بکو (قاعید) ب س روپا و ن زان کان؛
کا فامان سیاستیان کردوو و ه میش خ بچو کړدنب و یان ب
لاوازترین ئ غیار کردوو، ل ب رانبر د سته و تکی بچوکی ک سی.

”ئ و س گانی ک ل لای ئ م و زیر و ک لان
بند لای ت ب خودا نایک یت گاو و شوان

ئ م ک رمیز د ین وارسى ش رعى ن ب وین
ه موو ع بدی ص ن من، باسی م ک گ و و ر ک یان“

ب، ک م ئاغا و میر و د ر بگ و ا ب ر ی بزوتن و سیاسیه کان
ه ی، خ یان ل ب رانبر خ بات و ب رات اگرتب و ازی ن بوو ب تن
کورد فرشی ن کن! ه میش لاوان خو نیان شتوو ل پناو زیاتر
مان و ی پیر کا ع ق کان! ئ وان ی چ ندین سا ئاماد ن خو نی
گ نجان ب ژن، بام ل چ ند کاتزم رکی ک مدا، نیو و ه موو
خاک خو ن ل س ر ژ او بد ین، ب؟ و س د پرسیاری ب ئاسا بک،
و بام مکت د سگیرنا ب! ئ م ل لایک؛ ل لایکی دیک، د ب میلل تیش
ه شکی ه ب، تا ئستا ئ و بیر کړدنب و مان لا دروست ن بوو، ل
ئ گری د انی س رکړد و سیاسیه کان، ووب ووی پرسیاری جدیدان
بک ین و و ه گ ښان و یکی س رتاس ریان ل دژ بک ین... چ ندین
س رکړد ی جیهان، ل پای د انیان ل ش و ب د سته و دانی خاک، ب
د سته میلل تکی خ یان ل ناوبراون، باش تا ئستا کام س رکړد ی
کورد، چ ل م ژوو چ ل ئستا، ل ب رانبر ئ و د ښان گ و رانی ک
د یکن و کردوویان، ل گو کا تریان پ و تراو؟! ک ش ک ئ و یه
سرباری ه موو شکستک وک زگار کړ و داین م ییری ن ت وای تی
مام ښان ل ت ک کردوون!

”دفعه یک ئیمتیحانیان ناکن
ت بگن ز هر یا تریاکن“

کام تاقیکردنډو؟ ئهگه ر دډزگايه کي له پرسينه وي کارا و بوهر
هه بوواي، نه ممان به سر نه دهات، سدان کسيان له ناو يک کوشته،
هه زارانيان له شوي به گانه به کوشته، له هه ر دوو باره که به
دډاووي گه انډو! نه ستا له کوڼه؟ چي دکه نه؟ به داخو وي ميله تيش
(صم بکم) خيان کردوو به (که وي شه ربه)!

”نه و که سي دډو مډي چاکه
به نډي يي نه مي؛ ياني ناپاکه“

همه تن له به حاجي به خت و استگه يته، نه به حاجي چ سه روکاره کي
له گه سه رکړد کاني نه وسا هه بوو بهت؟! باشه گه ر نه يبوو، چنه
زانپوي ته دډو مډي نه هه ميشه پارنگاري له دډو مډي نه دي خي
کردوو نه و و لاي گرنگ نه بوو، ميله و نه عيت چي له ده؟ نه
نه وکات دډو مډي نه تنه چيني دسه اتداره کان بوو يته، حاجي نه گه ر
نه چو به تنه د رباري ميرنشينه کاني نه و ساش و ناگاداري ورد و درشته
ووداو کاني ناو که شک نه بوو بهت، به مام له (نه نجام) ي کار، نه وي
درکردوو! نه و که له سره تاو نه يزانيو، به مام خه نه نجامي کار
هه موو ديزانن و نه ويش زانيوي ته، به مام زانيوي حاجي
فهانه تربوو له که سه ساد کان، نه و به چاو کي نه خن گرانو و له
ووداو و په شاته کاني وانيو، نه نانت په ي و ابوو تنه نه به
قهقهه نه ناگره به گه انکاري، به کو د به چه کيش هه ماهه نگه بهت
له گه پيان، واته چکه و قهقهه په که و شانه شان به و ووي هه ر
ووداو کي نه خوازراو بنه و، نه و تنه دډو ت:

”به شير و خامه دډو ت پايه داره
نه من خامه هه يه و شير ناديانه“

نه م خو نه و وي حاجي به تا کي کوردي کردوو و تيايدا
سه رکړه و توو بوو، به هه مان شه و شه (محمد ماغوت) به تا کي عه راقه
کردوو، واته هه ردو و کيان زانيوي نه کاته نووسينه کانيان پار د که
و نرخی د به، که خيان مردن و داهاتوو استه قينه ي قسه ي نه واني
سه لمانده. نه واته حاجي به ووي نه و د خاتنه و و:

”نه و قسه يي نه ستا عه يبي له ده گرن
نه و د ممش ده که نه و به ي د مرن

هه ر چله نه نيشانه ته فله رموو
و که که امته هه مووي و هه د رچوو“

کورد ل چاوی حاجییوو (هتا نیند ل بقق، نا ئو ها سو دق)، ئوئی و وتی، ئستا د ب دئی د بینن چن دت دی. لم سات ناسکی ئستا، ل ه موو کات، تاکی کورد لک دوورن و دوژمنی خوئندنوئی یکن، ئوئندی ب خوئی ساری یک تینوون، ئوئند تام زری خوئی بگان نین، بی کا؛ ل س فاری خوئندنوئی دیوانی حاجی دینوو، تد گین (نی بی ماو یلی) یکان چ کس کیان د رکردوو! ق دری چ گو وه ر کیان ن زانیوو! د سا تدارانی ئوسای کبی، چن پشتیان ل حاجی کردوو و ویان ب (شخ نی) خ شوو! به مان شووش ئستاش ئی (شخ نی) کارایی، بام ل برگ و دم و چاوی نو، ئستاش ئو ح ذر ب جوانیی ل کبی ه بی و دبیین.

سہ رچاؤ // سردار حمید میران و کمریم شازا، دیوانی حاجی قادری
کپی، 1986

هۆمەت عوسمان